

Butlletí de l'Agenda 21 de la UAB

Número 8. Octubre 2009

SUMARI

- Nova comissió sectorial de la CRUE per a la qualitat ambiental, el desenvolupament sostenible i la prevenció de riscos
- Fotonotícies breus
- Mesurant la sostenibilitat de la UAB: l'indicador
- Bústia: l'Agenda 21 et respon
- Miscel·lània ambiental
- Ens fem ressò de...
S'inicia el procés de retirada de les bombetes d'incandescència
- El personatge
- Agenda

Redacció:
Oficina de Medi Ambient UAB
Adreça electrònica: medi.ambient@uab.cat
web: www.uab.cat/agenda21

Nota: Aquest butlletí ha estat elaborat emprant la tipografia Ecofont, que estalvia un 20% de tinta en la impressió (Més informació a: <http://www.ecofont.eu>)

Nova comissió sectorial de la CRUE per a la qualitat ambiental, el desenvolupament sostenible i la prevenció de riscos

La Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) és una associació sense ànim de lucre formada per universitats públiques i privades espanyoles. La CRUE es va constituir l'any 1994 amb l'objectiu de servir de lloc de trobada, de debat i de reflexió a les universitats espanyoles. Actualment hi estan associades 24 universitats privades i 50 de públiques, entre les quals la UAB.

Les universitats aposten pel desenvolupament sostenible

L'any 2002 es va crear, en el marc de la CRUE, el Grup de Treball per a la Qualitat Ambiental, el Desenvolupament Sostenible i la Prevenció de Riscos a les Universitats, gràcies a l'impuls d'algunes universitats, entre les quals la UAB.

Aquest grup de treball tenia l'objectiu fonamental de recollir l'experiència de les universitats en gestió ambiental, sensibilització de la comunitat universitària i prevenció de riscos, i a la vegada buscava el foment constant de la cooperació entre les diferents universitats en aquestes matèries. La UAB va ser una de les nou universitats que van integrar el comitè executiu d'aquest grup de treball.

El juliol d'enguany, el grup de treball esmentat s'ha constituït com a comissió sectorial, i ha passat a ser una de les comissions sectorials que integren la CRUE.

Entre les funcions principals d'aquesta comissió sectorial figuren les següents:

- Enfortir la gestió i la sensibilització ambiental de les universitats espanyoles amb la finalitat de minimitzar els impactes que

l'activitat universitària produeix al medi ambient local i global.

- Fomentar la cooperació entre les universitats espanyoles, perquè intercanviïn experiències de desenvolupament sostenible i ambientalització universitària.
- Fomentar la cooperació i la coordinació per a les accions, intrauniversitàries, interuniversitàries o amb altres agents, per la sostenibilitat universitària i per la prevenció de riscos laborals.
- Promoure grups de treball dedicats a l'estudi de temes específics i prioritaris.

La Comissió consta de dos òrgans de funcionament, el Ple i el Comitè Executiu, que es reuneixen un mínim de dues vegades l'any.

Paral·lelament, i també amb una periodicitat de dues vegades l'any, s'organitzen seminaris permanents, que són jornades formatives adreçades als tècnics que treballen a les oficines de medi ambient de les universitats, i que són organitzades per alguna o algunes de les universitats que formen part de la Comissió. Durant els set anys de funcionament del grup de treball s'han anat fent diferents seminaris permanents, en els quals s'han tractat temes diversos com ara la mobilitat, la comunicació ambiental, l'energia, etc. Els tècnics de l'Oficina de Medi Ambient de la UAB han participat activament en la majoria d'aquestes jornades.

Fotonotícies breus

La UAB rep una menció per la 'gotimplora' en els premis Disseny per al Reciclatge

La UAB va ser distingida, el 18 de juny passat, amb una menció especial per la *gotimplora* en la convocatòria dels premis de 2009 Disseny per al Reciclatge: Producte Reciclat/Reciclable, en la categoria d'Estratègies. Els premis Disseny per al Reciclatge, convocats per l'Agència Catalana de Residus, estan formats per quatre categories: Productes, Projectes, Estratègies i Materials. El requisit indispensable de totes les propostes és incorporar i tenir en compte criteris de reciclatge

o reciclabilitat en el disseny. En l'edició d'enguany han concursat 213 candidatures, 32 de les quals en la categoria d'Estratègies.

La UAB va acollir la sortida del Ral·li Solar Phebus

El 29 de maig passat la UAB va acollir la sortida del Ral·li Solar Europeu Phebus (Barcelona - Tolosa).

Durant el matí, prop de vint vehicles elèctrics i solars d'emissió zero van fer proves demostratives i el públic que es va acostar a veure'ls va poder-los provar directament. A les 15 h la comissionada de la rectora per a Política Ambiental de la UAB va fer el senyal de sortida del Ral·li, en què també van participar els dos vehicles elèctrics de la flota interna de la UAB. Des del campus de la UAB es van dirigir cap a Badalona, final de la primera etapa del ral·li. Consulteu [el vídeo del Ral·li solar](#).

Prova pilot d'urinaris sense aigua

Generalitat de Catalunya, i ja han estat instal·lats, entre altres llocs, a diversos camps de futbol i en espais on es fan fires.

A la UAB s'han instal·lat dos models de diferents empreses per tal d'avaluar la viabilitat d'estendre'n l'ús a mesura que es duguin a terme obres noves o remodelacions. Els urinaris secs permeten un estalvi important d'aigua (3,5 L per descàrrega).

Mesurant la sostenibilitat de la UAB: l'indicador

El Pla d'acció per a la sostenibilitat de la UAB de l'Agenda 21 disposa d'un pla de seguiment format per 23 indicadors, que permeten monitorar el compliment del Pla d'acció i l'estat ambiental de la UAB.

Indicador de seguiment 1. ÍNDEX D'ESP AIS REMODELATS

Descripció	Avalua el percentatge d'espais remodelats respecte dels nous espais construïts. El càlcul es fa a partir de la suma acumulativa des de l'any 2002. ¹		
Unitats	m ² d'espais remodelats / m ² de nova construcció		
Tendència desitjada	> 1		
Programa de referència	1.1	Vetllar per un planejament i un model d'edificació que respecti l'entorn natural del campus.	
Freqüència de mesura	Anual	Any d'inici del càlcul	2002
Abast	UAB	Font de les dades	Direcció d'Arquitectura i de Logística

Any	Índex = $\frac{\text{m}^2 \text{ remodelats}}{\text{m}^2 \text{ de nova construcció}}$
2002	1,49
2003	1,12
2004	1,22
2005	1,86
2006	1,39
2007	1,59
2008	1,82

Font: Direcció d'Arquitectura i de Logística

- **Valoració.** Aquest indicador mostra, per a tota la superfície construïda del campus, el percentatge d'espais remodelats respecte dels de nova construcció. Una de les accions del Pla d'acció és prioritzar el model de creixement concentrat d'edificis enfront del creixement dispers com a estratègia per a conservar els espais no urbanitzats i mantenir l'actual mosaic agroforestal.

¹ En el cas de noves construccions fetes en diferents fases, el criteri per establir si una actuació és remodelació o ampliació (nova construcció) és que, si s'han acabat els tancaments, es considera ampliació (increment de superfície efectiva). Els acabats interiors fets posteriorment es consideren remodelacions.

Bústia: l'Agenda 21 et respon

Aquest és un espai obert a totes les consultes i suggeriments que ens vulgueu fer. En properes edicions del butlletí es publicaran les consultes que ens feu arribar, a les quals el personal tècnic de la Universitat intentarà donar resposta.

Per escriure a la bústia de suggeriments, envieu un missatge a medi.ambient@uab.cat.

Miscel·lània ambiental

Saps on és l'únic fòssil vivent del campus de Bellaterra?

Trobaràs la resposta a la pàgina següent...

El ginkgo del campus de Bellaterra: una espècie mil·lenària

El ginkgo (*Ginkgo biloba*) és un arbre únic sense parents propers vius. És classificat com l'única espècie de la seva divisió, les *Ginkgophyta*, de la família *Ginkgoaceae* i del gènere *Ginkgo*.

El ginkgo modern és un fòssil vivent, que té fòssils clarament propers a ell del període permiana, fa 270 milions d'anys. Els ginkgos es van estendre i diversificar per tota Lauràsia durant el juràssic mitjà i el cretaci, i van començar a escassejar a partir d'aleshores. Al paleocè, el *Ginkgo adiantoides* era l'única espècie de ginkgo que quedava i, al final del pliocè, els fòssils de ginkgo desaparegueren de tots els registres excepte d'una petita zona de la Xina central, on ha sobreviscut l'espècie moderna.

El ginkgo és originari de la Xina i del Japó. Actualment no es reproduïx en estat salvatge i només forma boscos, aparentment naturals, en aquests països. S'ha conservat fins als nostres dies gràcies als monjos xinesos que el veneren com a arbre sagrat. En alguns temples hi ha exemplars mil·lenaris.

A partir del segle XVIII es va introduir a Europa com a arbre ornamental.

És un arbre dioic i caducifoli, i rarament és atacat per insectes. Ara bé, atès que el fruit que donen els peus femenins de ginkgo fa una pudor semblant a la mantega rànica, només se solen plantar peus masculins.

L'exemplar de ginkgo del campus és un peu mascle i es troba en un pati interior de la Facultat de Ciències i Biociències.

Imatge de l'exemplar de ginkgo del campus

Ens fem ressò de...

S'INICIA EL PROCÉS DE RETIRADA DE LES BOMBETES D'INCANDESCÈNCIA

La Unió Europea (UE) ha començat aquest setembre un pla per a retirar gradualment del mercat i de les llars europees les bombetes d'incandescència. Així, a partir de l'1 de setembre, els fabricants han deixat de distribuir bombetes d'incandescència de potència igual o superior a 100 watts (W). L'1 de setembre de 2010 serà el torn de les bombetes de 75 W i un any després, el 2011, el de les bombetes de 60 W. L'any 2012 s'eliminaran les bombetes de menys de 60 W. Finalment, l'any 2016 també es retiraran totes les bombetes de baix consum amb etiqueta C.

El procés de retirada d'aquestes bombetes va ser acordat per la Comissió Europea el 8 de desembre de 2008 i va ser ratificat el març d'aquest any, dins del conjunt de mesures per a un desenvolupament sostenible.

Actualment els principals fabricants de bombetes d'incandescència són l'empresa holandesa Philips, l'alemanya Osram (que pertany a Siemens), la també alemanya Sylvania (adquirida el 2007 per l'índia Havells) i la General Electric dels EUA, la companyia hereva d'Edison. Entre totes les empreses es reparteixen la demanda dels més de mil milions de bombetes d'incandescència que es consumeixen anualment a Europa. S'estima que al voltant del 12 % —uns 120 milions— són de 100 o més watts.

Adéu a unes bombetes poc eficients

La bombeta d'incandescència és un sistema d'il·luminació que perdura des de 1879. Aquestes bombetes, però, són poc eficients si es comparen amb les que ofereixen les noves tecnologies, ja que només utilitzen entre un 5 % i un 10 % de l'energia que consumeixen per il·luminar, i perden la resta en forma de calor.

Ja fa temps que hi ha al mercat un gran catàleg de làmpades fluorescents compactes o de baix consum i halògenes, que substitueixen les bombetes d'incandescència i que proporcionen, en termes mitjans, estalvis energètics d'un 75 %, en el primer cas, i d'un 25 % a un 50 %, en el segon cas, respecte a l'antic invent d'Edison.

Es tracta d'elements d'il·luminació més innovadors i que, per tant, són més cars (entre 2 i 10 euros de mitjana enfront dels 60 cèntims de la bombeta d'incandescència), però que també tenen una durada deu vegades més gran que les mil hores de vida de la bombeta tradicional, i redueixen, a més a més, la factura elèctrica.

Un gran estalvi per a la butxaca i per al medi ambient

El pla d'estalvi energètic europeu preveu un estalvi anual equivalent a uns 11.000 milions d'euros, a raó d'entre 50 i 160 euros —segons diferents estudis— per llar. Segons la Comissió Europea, la factura elèctrica global es reduirà entre un 10 % i un 15 %.

L'enllumenat és responsable de gairebé el 20 % del consum d'electricitat a tot el món. Aquest canvi a escala de la UE suposarà un estalvi del 80 % del total de l'energia consumida per enllumenat.

Aquest pla també comporta un benefici ambiental important, ja que amb el canvi de tecnologia es calcula que s'estalviaran uns 38 milions de tones de CO₂ l'any, l'equivalent a uns 156 milions de barrils de petroli.

En els àmbits de la il·luminació de comerços, l'enllumenat domèstic i l'ús de LED (*light emitting diode*) el potencial d'estalvi energètic arriba al voltant del 80 %. En menor mesura, però amb un estalvi molt important, en l'enllumenat viari i en les oficines l'estalvi serà d'un 57 % i d'un 61 % respectivament.

A la UAB... Es treballa des de fa anys, en el marc del Pla d'acció, per a fomentar sistemes d'enllumenat de baix consum i d'alta eficiència energètica. Actualment, la majoria de llums instal·lats són de baix consum.

El personatge

Gerard González Vallara
Cap de Suport Logístic i Punt d'Informació (SLiPI) de les facultats de Lletres i de Psicologia

Gerard González va començar a treballar a la Universitat Autònoma de Barcelona el desembre de l'any 1985 a l'SLiPI de l'Institut de Ciències de l'Educació, a Sant Pau (Barcelona).

Va treballar quinze anys a l'SLiPI de la Facultat de Ciències de la Comunicació, primer com a auxiliar del servei i després com a cap. Des de fa nou anys, és el cap de l'SLiPI de Lletres i de Psicologia.

1. Quina és la implicació dels SLiPI en la gestió ambiental diària de la UAB?

A l'SLiPI, s'hi fa una mica de tot. Entre altres tasques, es reenvia la informació ambiental rellevant (gestió de residus, etc.), es fa un control del material que va a la deixalleria, o bé es gestiona i es fa el seguiment de les sol·licituds de feina.

Per exemple, una de les tasques que ja fa més temps que es duu a terme als centres de la UAB és la recollida setmanal dels residus de paper, la gestió de la tramesa de material cap a la deixalleria i la recollida de tòners i piles. Actualment les empreses de neteja s'encarreguen de treure els contenidors de paper a l'exterior dels edificis perquè l'empresa subcontractada per l'Ajuntament de Cerdanyola reculli el paper, i també gestionen la tramesa de material que anirà a la deixalleria segons un calendari establert. Nosaltres encara col·laborem amb els departaments per a la recollida de material per a la deixalleria i també gestionem la recollida de tòners (que enviem a Abacus) i la de les piles (cap a la deixalleria).

Una altra de les tasques que potser és poc visible, però que és força efectiva, en la gestió dels recursos és el petit manteniment dels edificis. La gent no sap la quantitat de petites coses que es reparen ni tampoc la quantitat de fluorescents que es canvien (a grans trets, en el nostre àmbit es canvien uns quatre-cents fluorescents l'any). A l'SLiPI també ens encarreguem de tancar llums a primera hora del matí o migdia i encendre'n d'altres quan arriba el vespre.

De manera puntual, alguns cops donem suport a les proves pilot que es fan en el centre. Per exemple, en aquests moments en el nostre àmbit de treball s'està fent la prova d'uns urinaris secs (que funcionen sense aigua) al lavabo de la B7 senar, precisament un dels lavabos més utilitzats del campus de Bellaterra. Pel que fa a l'enllumenat, s'està provant la instal·lació de detectors de presència crepusculars (que funcionen quan detecten presència de persones i el nivell de lluminositat exterior és baix).

2. Quins són els principals motius de queixa de la comunitat universitària sobre aquests aspectes?

A la UAB la majoria de queixes fan referència a la climatització (fred i calor). Tot i que cada cop més les zones de climatització es divideixen en sectors, convé afegir que encara hi ha grans zones de climatització que inclouen aules a la planta baixa i departaments a la planta superior, i en les quals, per tant, es fa molt complicat adaptar la temperatura de confort a les necessitats de totes les persones. Els estudiants poden tenir fred en arribar a una aula, però poc temps després poden tenir calor i, encara que es tanquin els radiadors, la inèrcia fa que aquests segueixin emetent calor una estona més. Per a millorar el control de la temperatura en aquests espais, s'han instal·lat termòstats en algunes aules. Durant l'hivern s'avaluarà el funcionament d'aquest sistema.

Voldria afegir que la meua percepció és que la gent cada vegada està més conscienciada sobre els temes ambientals i de malbaratament de recursos. El cas més recent ha estat el de l'aigua, atesa la sequera que va patir Catalunya el 2008. Per aquest motiu, cada cop ens arriben a l'SLiPI més queixes i suggeriments de part d'estudiants, professors i altres treballadors. També vull afegir que, si la gent està informada de les actuacions que es fan (dels horaris establerts de la calefacció, dels treballs de reparació, de les proves pilot, etc.), hi ha moltes menys queixes.

3. En el context actual de crisi econòmica, quins suggeriments faries per tal d'estalviar recursos?

A l'agost nosaltres vam fixar uns dies de funcionament de l'aire condicionat en una zona en què funciona de manera centralitzada i hem vist que la idea ha tingut bona acollida per part de les persones usuàries. En els llocs de despatxos amb aparells independents vam enviar un correu electrònic als usuaris recomanant-los que no deixessin els aparells encesos en acabar la jornada.

Nosaltres no tenim cap problema que es duguin a terme proves pilot en el nostre centre. És una bona manera d'avaluar-ne el funcionament de manera prèvia a una instauració generalitzada.

L'Agenda

Dies mundials destacats

5 d'octubre: Dia Mundial de l'Hàbitat

14 d'octubre: Dia Internacional per a la Reducció dels Desastres Naturals

6 de novembre: Dia Internacional per a la Prevenció de l'Explotació del Medi Ambient en la Guerra i els Conflictes Armats

Agenda d'activitats

➤ **Setmana de la Mobilitat Segura i Sostenible a la UAB**

Organització: Unitat de Gestió de la Mobilitat de la UAB.

Del 26 al 30 d'octubre.

Més informació a: www.uab.cat.

➤ **Activitats de tardor del Centre de Recursos Barcelona Sostenible**

Organització: Centre de Recursos Barcelona Sostenible.

Aquesta tardor s'ha preparat un programa d'activitats pensat per aprendre diverses qüestions sobre els residus que es generen, els diferents tractaments que reben i les possibilitats per reduir-ne la producció.

Totes les activitats són gratuïtes. Les inscripcions s'obren quinze dies abans que tingui lloc l'activitat.

Més informació a: www.bcn.cat/agenda21/crbs.

Tel.: 932 564 430 / 629 109 861, recursos@bcn.cat

➤ **Setmana del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible**

Del 14 al 16 d'octubre de 2009.

Aquestes jornades són part del procés de definició dels reptes per a la sostenibilitat de Catalunya. Del 17 de juny al 30 de setembre de 2009 es pot participar al Fòrum Virtual (<http://www.reptessostenibilitat.cat/index.php?seccio=forum>).

Més informació a: <http://www.reptessostenibilitat.cat>.

➤ **Setmana Europea de la Prevenció de Residus**

Organització: Agència de Residus de Catalunya.

Del 21 al 29 de novembre.

Més informació a: <http://www.arc.cat/setmanaprevencio09.html>.

➤ **Dia d'acció climàtica**

24 d'octubre. Durant aquest dia hi ha programades més de 2250 accions a diferents països del món.

A Barcelona s'hi organitzen diferents activitats, com una marxa de 350 kilòmetres lliures d'emissió, una patinada i bicicletada, una tamborinada, etc.

Més informació a: www.350.org/es